

بررسی اثربخشی روان‌درمانی معنوی چندبُعدی بر تجربه سوگ و شدت سوگ در بازماندگان متوفیان ناشی از کووید ۱۹

سهیلا پناهی^{id}، ربابه عطایی فر^{id*}، مریم بهرامی هیدجی^{id}، ناهید هواسی سومار^{id}، بیوک تاجری^{id}

گروه روان‌شناسی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران.

*مکاتبات خطاب به دکتر ربابه عطایی فر؛ رایانامه: Ro.Ataeifar@iau.ac.ir

اطلاعات مقاله

دریافت: ۳۰ دی ۱۴۰۱

دریافت متن نهایی: ۱۰ بهمن ۱۴۰۱

پذیرش: ۱۶ بهمن ۱۴۰۱

نشر الکترونیکی: ۱ فروردین ۱۴۰۲

واژگان کلیدی:

روان‌درمانی معنوی چندبُعدی

سوگ

شدت

کووید ۱۹

مرگ‌ومیر ناشی از آن، یکی از مسائل روان‌شناختی که بعد از همه‌گیری کووید ۱۹ افراد با آن دست و پنجه نرم می‌کنند، سوگ و داغ‌دیدگی است. از این رو، نیاز به بررسی اثربخشی شیوه‌نامه‌های مشاوره سوگ برای ارائه خدمات مناسب به افراد سوگوار در دوران همه‌گیری وجود دارد. بنابراین، هدف از پژوهش حاضر بررسی اثربخشی روان‌درمانی معنوی چندبُعدی بر تجربه سوگ و شدت سوگ در بازماندگان متوفیان ناشی از کووید ۱۹ بود.

روش کار: پژوهش حاضر از نوع نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل و مرحله پیگیری است. جامعه آماری پژوهش تمام افراد سوگوار بود که یکی از اعضای خانواده‌شان را به دلیل بیماری کووید ۱۹ در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۰ از دست داده بودند. از میان این افراد ۳۴ نفر به صورت هدفمند نمونه پژوهش در نظر گرفته شدند و به صورت تصادفی به دو گروه ۱۷ نفره (آزمایش و کنترل) تقسیم شدند. ابزارهای پژوهش شامل پرسش‌نامه تجربه سوگ و مقیاس شدت سوگ بود. در این پژوهش همه موارد اخلاقی رعایت شده است و مؤلفان تضاد منافی گزارش نکرده‌اند.

یافته‌ها: نتایج تحلیل آماری به روش تحلیل واریانس با اندازه‌گیری مکرر نشان داد که روان‌درمانی معنوی چندبُعدی در بهبود تجربه سوگ و کاهش شدت سوگ در بازماندگان متوفیان ناشی از کووید ۱۹ اثربخش بود. همچنین اثر تعاملی گروه × زمان برای مؤلفه‌های احساس گناه، تلاش برای توجیه، واکنش‌های بدنی، قضاوت شخص درباره دیگران و خجالت و شرمندگی تجربه سوگ در مقدار ۰/۰۱؛ برای مؤلفه احساس ترک شدن در مقدار ۰/۰۵ و همچنین برای متغیر شدت سوگ در مقدار ۰/۰۱ معنادار بود.

نتیجه‌گیری: بر اساس یافته‌های به دست آمده، پژوهش حاضر از اثربخشی مشاوره معنوی در بهبود تجربه سوگ و کاهش شدت سوگ قویاً حمایت کرده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که توجه به ویژگی‌های زمینه‌ای افراد همانند مذهب و دین می‌تواند در کاربست مشاوره مفید و مؤثر واقع شود.

چکیده

سابقه و هدف: با توجه به همه‌گیری

بیماری کووید ۱۹ و آمار بالای

استناد مقاله به این صورت است:

Panahi S, Ataeifar R, Bahrami-Hidaji M, Havassi-Soomar N, Tajeri B. The Effect of Spiritually Multidimensional Psychotherapy on Grief Experience and Grief Intensity in the Bereaved during the COVID-۱۹ Pandemic. *Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat*. ۲۰۲۳;۹(۱):۱۳۴-۱۴۹. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v9i1.40846>